

Agata Kristi

Džep pun raži

Preveo
Nenad Dropulić

— Laguna —

Naslov originala

AGATHA CHRISTIE® MISS MARPLE®
A POCKET FULL OF RYE

Translation copyright © Agatha Christie Limited 1953.
All rights reserved.

Translation copyright © 2018 Agatha Christie Limited
All rights reserved.

AGATHA CHRISTIE®, MISS MARPLE® and the Agatha Christie Signature are registered trade marks of Agatha Christie Limited in the UK and elsewhere. All rights reserved.

Agatha Christie®

TAJANSTVENI SLUČAJEVI GOSPOĐICE MARPL

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Brusu Ingramu,
kome su se dopale moje
prve kratke priče i objavio ih je*

PRVO POGLAVLJE

Bio je red na gospođicu Samers da spremi čaj. Gospođica Samers je bila najnovija i najnesposobnija daktilografkinja. Nije više bila mlada, a imala je krotko zabrinuto lice kao u ovce. Voda nije sasvim proključala kad je gospođica Samers prelila čaj, ali sirota gospođica Samers nikad nije bila *sigurna* kada voda vri. To je bila jedna od mnogih briga u njenom životu.

Sipala je čaj u šolje i razdelila ih, sa po dva slatka mekana keksa na svakom tanjiriću.

Gospođica Grifit, delotvorna glavna daktilografkinja, tiranka sede kose koja u kompaniji *Ujedinjeni investicioni trust* radi već šesnaest godina, oštro je rekla: „Voda *ponovo* nije provrila, Samersova!“ Blago zabrinuto lice gospođice Samers prelilo se rumenilom i odgovorila je: „O, teško meni, a *zaista* sam mislila da je *sada* provrila.“

Gospođica Grifit je pomislila: „Ova će potrajati možda mesec dana, samo dok smo pretrpani poslom... Ali stvarno! Kakvu je samo zbrku napravila s onim pismom *Istočnom građevinskom društvu* – to je bio savršeno jednostavan zadatak. A svaki put zabrlja i sa čajem. Da nije tako teško naći inteligentnu daktilografkinju – a ni kutiju za kekse nije dobro zatvorila prošli put. Dakle, *stvarno...*“

Kao i tokom brojnih drugih ljutih unutrašnjih monologa gospođice Grifit, i ova rečenica ostala je nedovršena.

U tom trenutku gospođica Grovenor je ušla žustro i gordo da pripremi sveti čaj za gospodina Forteskju. Gospodin Forteskju je pio drugačiji čaj iz posebnog porcelanskog posuđa, a njegovi biskviti bili su drugačiji. Samo kotlić i voda iz slavine u garderobi bili su isti. No pošto se spremao čaj za gospodina Forteskju, voda je provrila. Gospođica Grovenor se postarala za to.

Gospođica Grovenor je bila neverovatno zanosna plavuša. Nosila je skupi crni kostim skrojen po meri, a lepo oblikovane noge obavijale su joj najbolje i najskuplje najlon-čarape s crne berze.

Jednako gordo vratila se kroz daktilografsku salu ne udostojivši se da progovori ili da pogleda bilo koga, kao da su daktilografkinje obične bubašvabe. Gospođica Grovenor je bila naročita lična sekretarica gospodina Forteskju; zli jezici neprestano su nagoveštavali da mu je i više od sekretarice, ali to nije bilo istina. Gospodin Forteskju se nedavno ponovo oženio, i to vrlo privlačnom ženom skupih prohteva, savršeno sposobnom da zaokupi svu njegovu pažnju. Gospođica Grovenor je za gospodina

---

Forteskjua bila samo deo neophodnog dekora njegovog kabineta, veoma raskošnog i skupog.

Gospođica Grovenor se vratila svečano noseći poslužavnik kao da nosi obrednu žrtvu. Prošla je kroz unutrašnju kancelariju i čekaonicu u kojoj su važniji klijenti mogli da sede, zatim kroz svoju pretkancelariju i najzad je lagano pokucala na vrata i kročila u samo svetilište, u kabinet gospodina Forteskjua.

Bila je to velika prostorija s blistavim parketom zastrtim skupim istočnjačkim ćilimima, obložena svetlim drvetom i nameštena ogromnim foteljama presvučenim bledužučkastom kožom. Za divovskim stolom od egipatske smokve, u samom središtu kabineta, sedeo je gospodin Forteskju.

Gospodin Forteskju nije bio upečatljiv kao njegov kabinet, ali se svojski trudio. Bio je to krupan mlitav muškarac sjajne ćelave glave, a voleo je da na posao dolazi u širokim odelima od tvida kakva više pristaju seoskim vlastelinima. Mrštio se čitajući neke papire kad je gospođica Grovenor doklizila do njega poput labuda. Spustivši poslužavnik na sto do njegovog lakta, promrmljala je tiho i bezlično: „Vaš čaj, gospodine Forteskju“, i povukla se.

Gospodin Forteskju je obredu doprineo progundavajući nešto.

Kad se vratila za svoj sto, gospođica Grovenor je nastavila s poslom. Obavila je dva telefonska poziva, ispravila greške u otkucanim pismima koja su čekala potpis gospodina Forteskjua i odgovorila na jedan telefonski poziv.

„Bojim se da to sada nikako nije moguće“, rekla je oponašajući otmeni naglasak. „Gospodin Forteskju je na sastanku.“

Kad je spustila slušalicu, pogledala je na zidni sat. Bilo je jedanaest i deset.

Upravo tada neobičan zvuk začuo se kroz zvučno gotovo izolovana vrata kabineta gospodina Forteskjua. Iako prigušen, bio je to jasno prepoznatljiv krkljavi krik bola. Istovremeno se zujalica na stolu gospođice Grovenor oglasila otegnuto i grozničavo. Gospođica Grovenor, u prvi mah skamenjena od zaprepašćenja, nesigurno je ustala. Pred nečim toliko neočekivanim njena uobičajena oholost bila je uzdrmana. Ipak, krenula je prema vratima kabineta gospodina Forteskjua uzdignute glave kao i obično, pokucala i ušla.

Ono što je videla još više ju je uzdrimalo. Njen poslodavac kao da se za stolom grčio u ropcu. Njegove trzave pokrete bilo je neprijatno gledati.

Gospođica Grovenor je rekla: „O, bože! Gospodine Forteskju, je li vam dobro?“, i odmah shvatila koliko je to pitanje glupo. Nije bilo sumnje u to da je gospodinu Forteskjuu izuzetno loše. Dok mu je prilazila, telo su mu i dalje potresali bolni grčevi.

Rekao je isprekidano dahćući:

„Čaj... šta si kog đavola... stavila u čaj... zovi pomoć... zovi brzo lekara...“

Gospođica Grovenor je izletela iz kabineta. Više nije bila nadmena plavokosa sekretarica – bila je krajnje prestravljena žena koja gubi glavu.

Utrčala je u daktilografsku salu i povikala:

„Gospodin Forteskju ima napad... umire... moramo pozvati lekara... grozno izgleda... sigurna sam da umire.“

Reakcije su usledile smesta, veoma raznovrsne.

Gospođica Bel, najmlađa daktilografinja, rekla je: „Ako ima napad padavice, treba da mu stavimo zapašač u usta. Ko ima zapašač?“

Niko nije imao zapašač.

Gospođica Samers je rekla: „U njegovim godinama verovatno je moždana kap.“

Gospođica Grifit je rekla: „Moramo pozvati lekara – *odmah*.“

No nije nastupila delotvorno kao obično jer za šesnaest godina službe nikad nije bilo neophodno zvati lekara u sedište kompanije. Njen lekar je živeo daleko, u Stretam Hilu. Ima li neki lekar u blizini?

Niko to nije znao. Gospođica Bel je uzela telefonski imenik i počela da traži lekare pod L. Ali imenik nije imao spisak po zanimanjima i lekari nisu bili navedeni posebno kao taksisti. Neko je predložio da pozovu bolnicu – ali koju bolnicu? „To mora biti nadležna bolnica“, tvrdila je gospođica Samers, „inače neće doći. Zbog Nacionalne zdravstvene službe, mislim. Mora biti bolnica nadležna za ovaj deo grada.“

Neko je predložio da pozovu hitne službe, ali gospođica Grifit se zgrozila i rekla da to znači da će doći i policija, a to se ne sme dozvoliti. Kao građanke zemlje koja uživa opšte medicinsko osiguranje, ova grupa prilično inteligentnih žena pokazala je neverovatno nepoznavanje ispravnog postupka. Gospođica Bel je počela da traži hitnu pomoć pod H. Gospođica Grifit je rekla: „ON ima svog lekara – *mora* da ima svog lekara.“ Neko je odjurio po privatni adresar gospodina Forteskjua. Gospođica Grifit je naredila kancelarijskom kuriru da izađe i nađe lekara – kako zna,

bilo gde. U privatnom adresaru svog poslodavca gospođica Grifit je pronašla ser Edvina Sendemana i njegovu adresu u Ulici Harli. Gospođica Grovenor, mlitavo sedeći u stolici, vapila je s daleko slabijim naglaskom visokog društva: „Pripremila sam čaj kao i obično – zaista jesam – sigurno u čaju nije bilo ništa loše.“

„Ništa *loše?*“ Gospođica Grifit je zastala s rukom na brojčaniku telefona. „Zašto to kažete?“

„*On* je to rekao – gospodin Forteskju – rekao je da je nešto bilo u čaju...“

Ruka gospođice Grifit neodlučno je lebdela iznad brojčanika; dvoumila se da li da pozove hitne službe ili neku privatnu bolnicu. Gospođica Bel, mlada i puna nade, rekla je: „Trebalo da mu damo malo slačice i vode – *odmah*. Ima li slačice u kancelariji?“

U kancelariji nije bilo slačice.

Malo kasnije, doktor Ajzaks iz bolnice *Betnal Grin* i ser Edvin Sendeman sreli su se u liftu upravo kada su se dvojica ambulantna kola zaustavila ispred zgrade. Telefon i mladi kurir obavili su svoje.

DRUGO POGLAVLJE

Inspektor Nil je sedeo u svetilištu gospodina Forteskjua, za njegovim prostranim stolom od egipatske smokve. Jedan njegov pomoćnik, s beležnicom u ruci, neupadljivo je sedeo uza zid pored vrata.

Inspektor Nil je bio brižljivo doteran čovek vojničkog držanja i oštre smeđe kose začesljane unazad iznad prilično niskog čela. Kad je izgovorio frazu: „Ovo je samo rutinska stvar“, njegovi sagovornici možda su pakosno pomislili: „A rutina je jedino za šta si ti sposoban.“ Ako jesu, teško su pogrešili. Iza njegove nemaštovite pojave skrivao se vrlo maštovit um, a tokom istrage ponekad je smišljao fantastične teorije o krivcu i primenjivao ih na osobe koje u tom trenutku saslušava.

Gospođica Grifit, koju je inspektor odmah nepogrešivo označio kao osobu koja će mu najbolje sažeto izneti tok događaja što su ga doveli za ovaj sto, upravo je bila

izašla iz kabineta pošto mu je podnela divljenja dostojan jezgrovit izveštaj o jutarnjim događajima. Inspektor Nil je u sebi izneo tri različita i krajnje maštovita razloga zbog kojih je odana najstarija daktilografkinja sipala otrov u prepodnevni čaj svog poslodavca, a zatim ih je sve odbacio kao veoma malo verovatne.

Procenio je da gospođica Grifit (*a*) nije tip trovačice, (*b*) nije zaljubljena u svog poslodavca, (*c*) ne pokazuje znake izrazite duševne poremećenosti i (*d*) nije zlopamtilo. Zbog toga mu je gospođica Grifit bila zanimljiva samo kao izvor tačnih informacija.

Inspektor Nil je pogledao u telefon. Svakog trenutka očekivao je poziv iz *Bolnice Svetog Jude*.

Moguće je, naravno, da se gospodin Forteskju iznenada razboleo usled nekog prirodnog uzroka, ali tako nisu mislili ni doktor Ajzaks iz bolnice *Betnal Grin* ni ser Edvin Sendeman iz Ulice Harli.

Inspektor Nil je pritisnuo dugme zujalice zgodno smešteno pored njegove leve ruke i zatražio da mu pošalju ličnu sekretaricu gospodina Forteskju.

Gospođica Grovenor je uspela da pribere nešto svog gordog držanja, ali ne mnogo. Ušla je bojažljivo, ne klizeći kao labudica, i odmah počela da se brani:

„Nisam ja to uradila!“ Inspektor Nil je promrmljao razgovornim tonom: „Niste?“

Pokazao je stolicu na kojoj je gospođica Grovenor mnogo puta sedela s beležnicom u ruci kad je gospodin Forteskju pozove da joj diktira pisma. Sela je s oklevanjem, uznemireno posmatrajući inspektora Nila. On je pak, razmatrajući u glavi maštovite teme kao što su Zavodenje,

---

Ucena, Platinasta plavuša u sudnici i slično, delovao umirujuće i neznatno priglupo.

„U čaju nije bilo ničega škodljivog“, rekla je gospođica Grovenor. „Nije moglo da bude.“

„*Shvatam*“, odvratio je inspektor Nil. „Recite mi svoje ime i adresu.“

„Grovenor. Ajrin Grovenor.“

„Kako se piše vaše prezime?“

„Oh. Obično, kao Trg Grovenor.“*

„A vaša adresa?“

„Rašmorski put broj četrnaest, Musvel Hil.“

Inspektor Nil je zadovoljno klimnuo glavom.

„Ništa od zavodjenja“, rekao je u sebi. „Ništa od ljubavnog gnezdašceta. Ugledan dom i roditelji. Ništa od ucene.“

Još jedan niz dobrih pretpostavki beše odbačen.

„Znači, vi ste pripremili čaj?“, rekao je ljubazno.

„Pa, morala sam. Hoću da kažem, uvek ja pripremam čaj.“

Inspektor Nil ju je bez žurbe podrobno ispitao o jutarnjem obredu pripreme čaja za gospodina Forteskjua. Šolja, tanjirić i čajnik već su bili spakovani i poslani na analizu. Sada je inspektor Nil saznao da je samo Ajrin Grovenor baratala tom šoljom, tanjirićem i čajnikom. Kotlić za grejanje vode koristili su svi, a gospođica Grovenor lično ga je napunila vodom u garderobi.

„A sam čaj?“

---

* Engl.: *Grosvenor* – Trg Grovenor u Londonu nazvan je po prezimenu vojvoda od Vestminstera i zapravo je velika bašta okružena palatama. (Prim. prev.)

„Bio je to lični čaj gospodina Forteskjua, posebna kineska vrsta. Stoji na polici u mojoj kancelariji.“

Inspektor Nil je klimnuo glavom. Pitao je za šećer i saznao da je gospodin Forteskju pio čaj bez šećera.

Zazvonio je telefon. Inspektor Nil je podigao slušalicu. Izraz lica neznatno mu se izmenio.

„Sveti Juda?“

Klimnuo je glavom gospođici Grovenor u znak da je slobodna.

„To je sve za sada. Hvala vam, gospođice Grovenor.“

Gospođica Grovenor žurno je izašla.

Inspektor Nil je pažljivo slušao tanušni ravnodušni glas iz *Bolnice Svetog Jude*. Usput je napisao nekoliko zagonetnih znakova na uglu upijača pred sobom.

„Umro je pre pet minuta, kažete?“, upitao je i pogledao na sat. *Dvanaest i četrdeset tri*, zabeležio je na upijaču.

Ravnodušni glas je rekao da doktor Bernsdorf želi lično da razgovara s inspektorom Nilom.

Inspektor Nil je rekao: „U redu, spojite me“, što je prilično zaprepastilo njegovog sagovornika, u čiji se službeni ton ipak uvuklo malo strahopoštovanja.

Usledio je niz škljocaja, zujanja i udaljenog žamora. Inspektor Nil je strpljivo sedeo i čekao.

Onda ga je iznenadna duboka grmljavina s druge strane linije primorala da odmakne slušalicu nekoliko centimetara od uha.

„Zdravo, Nile, lešinaru stari. Opet ti i tvoji leševi?“

Inspektor Nil i profesor Bernsdorf iz *Bolnice Svetog Jude* upoznali su se godinu dana ranije povodom jednog slučaja trovanja i sprijateljili se.

„Čujem da je moj čovek umro, doktore.“

„Jeste. Kad je stigao ovamo, više ništa nismo mogli da učinimo.“

„A uzrok smrti?“

„Moraćemo da obavimo obdukciju, naravno. Vrlo zanimljiv slučaj. Zaista vrlo zanimljiv. Drago mi je što je stigao baš kod mene.“

Profesionalno uživanje u gromkom glasu profesora Bernsdorfa nagovestilo je inspektoru Nilu makar nešto.

„Čini mi se da ne misliš da je reč o prirodnoj smrti“, rekao je suvo.

„Ni teoretski nije moguće da je reč o prirodnoj smrti“, odvratio je doktor Bernsdorf žustro. „Ovo ti govorim nezvanično, naravno“, dodao je sa zakasnelom oprežnošću.

„Naravno, naravno, to se podrazumeva. Otrovan je?“

„Svakako. Štaviše – ovo je krajnje nezvanično, samo između tebe i mene – bio bih spreman da se opkladim u to o kom se otrovu radi.“

„Zaista?“

„Radi se o taksinu, stari moj. O taksinu.“

„Taksin? Nikad nisam čuo za to.“

„Znam. *Krajnje* neobično. Zaista očaravajuće neobično! Ne kažem da bih ga prepoznao da nisam imao slučaj trovanja taksinom pre svega tri-četiri sedmice. Neka deca igrala su se čajanke, pa su nabrala bobice sa stabla tise i od njih skuvala čaj.“

„To je to? Bobice tise?“

„Bobice ili listovi. Veoma su otrovni. Taksin je alkaloid, naravno. Mislim da još nisam čuo za slučaj da je upotrebljen namerno. Zaista, *vrlo* zanimljivo i neobično... Ne

možeš ni da zamisliš, Nile, koliko su mi dozlogrdila neizbežna sredstva protiv korova. Taksin je prava poslastica. Naravno, možda grešim – nemoj da me citiraš, za ime božje – ali mislim da ne grešim. Zanimljivo je i za tebe, rekao bih. Unosi promenu u rutinu!“

„Dobra zabava za sve, hoćeš da kažeš? Za sve osim za žrtvu.“

„Da, da, nesrećnik“, odvrća doktor Bernsdorf automatski. „Za njega to nikako nije dobro.“

„Je li nešto rekao pre nego što je umro?“

„Pa, jedan vaš čovek sedeo je uz njega s beležnicom. On će ti reći sve pojedinosti. Promrmljao je jednom nešto o čaju – da je popio nešto u čaju na poslu – ali to je besmislica, naravno.“

„Zašto je to besmislica?“, upitao je oštro inspektor Nil, koji je u mislima razmatrao sliku zamamne gospođice Grovenor kako dodaje bobice tise u čaj.

„Zato što otrov ne bi mogao da deluje tako brzo. Koliko sam shvatio, simptomi su nastali odmah pošto je popio čaj.“

„Tako su mi rekli.“

„Pa, retko koji otrov deluje tako brzo, osim cijanidskih otrova, naravno – i možda čistog nikotina...“

„A ovo svakako nije bio cijanid ili nikotin?“

„Dragi moj, da jeste, bio bi mrtav pre dolaska ambulantnih kola. Ne, ne radi se o nečemu takvom. Sumnjao sam na strihnin, ali grčevi uopšte nisu bili tipični. Govorim i dalje nezvanično, naravno, ali kladio bih se u svoj ugled da je reč o taksinu.“

„Koliko taksinu treba da deluje?“

„Zavisi. Sat, dva, tri sata. Reklo bi se da je pokojnik imao veliki apetit. Ako je dobro doručkovao, možda je to usporilo dejstvo.“

„Doručak“, rekao je inspektor Nil zamišljeno. „Da, reklo bi se da je otrovan za doručkom.“

„Doručak s Bordžijama.“ Doktor Bernsdorf se veselo nasmejao. „Pa, srećan lov, momče.“

„Hvala ti, doktore. Želeo bih da razgovaram s mojim narednikom pre nego što prekineš vezu.“

Ponovo su usledili škljocaji, zujanje i daleki sablasni glasovi. Onda se začulo teško disanje, neizbežni uvod u razgovor s narednikom Hejom.

„Gospodine“, rekao je grozničavo. „*Gospodine.*“

„Ovde Nil. Da li je pokojnik rekao nešto što treba da znam?“

„Rekao je da je nešto bilo u čaju. U čaju koji je popio na poslu. Ali ovaj lekar kaže da nije...“

„Da, znam za to. Ništa više?“

„Ništa više, gospodine, ali ima nešto čudnovato. Pregledao sam džepove odela koje je nosio. Našao sam uobičajene stvari – maramicu, ključeve, sitninu, novčanik – ali i nešto potpuno neobično. U desnom džepu sakoa imao je *zrnevlje.*“

„Zrnevlje?“

„Da, gospodine.“

„Kako to misliš zrnevlje? Misliš li na žitarice za doručak? Ili misliš na kukuruz, ječam...“

„Tako je, gospodine. Nekakvo zrnevlje. Meni je ličilo na raž. Pun džep raži.“

„Shvatam... Čudnovato... Možda je to bio nekakav uzorak – nešto u vezi s poslom.“

„Tako je, gospodine, ali mislio sam da je bolje da vam spomenem.“

„U pravu si, Heje.“

Kad je spustio slušalicu, inspektor Nil je nekoliko trenuta sedeo i zurio u prazno. Njegov uredni um prelazio je iz prve u drugu fazu – sa sumnje u trovanje na činjenicu o trovanju. Profesor Bernsdorf je možda govorio nezvanično, ali profesor Bernsdorf vrlo retko greši. Reks Forteskju je otrovan, a otrov je verovatno uzeo jedan do tri sata pre pojave prvih znakova trovanja. Prema tome, kancelarijsko osoblje verovatno može biti oslobođeno sumnje.

Nil je ustao i izašao u prednju kancelariju. Nešto letimičnog posla se obavljalo, ali pišaće mašine nisu radile punom parom.

„Gospođice Grifit? Mogu li još malo da porazgovaram s vama?“

„Naravno, gospodine Nile. Smeju li neke devojkice da izađu na ručak? Redovno vreme ručka odavno je prošlo. Ili vam je zgodnije da nešto poručimo da nam donesu?“

„Ne, mogu da idu na ručak, ali moraju posle da se vrate.“

„Naravno.“

Gospođica Grifit je ušla ponovo za Nilom u kabinet. Sela je, pribrana i delotvorna kao i uvek.

Bez odugovlačenja, inspektor Nil je rekao:

„Razgovarao sam s bolnicom. Gospodin Forteskju je preminuo u dvanaest i četrdeset tri.“

Gospođicu Grifit vest nije iznenadila; samo je zatresla glavom.

„I mislila sam da je veoma bolestan“, rekla je.

Uopšte se nije potresla, zapazio je Nil.

„Molim vas, recite mi činjenice o njegovom domu i porodici.“

„Naravno. Već sam pokušala da stupim u dodir s gospođom Forteskju, ali ona je po svemu sudeći izašla da igra golf. Ne očekuju je kod kuće za ručak. Niko ne zna tačno na koji je teren otišla.“ Dodala je objašnjenje: „Oni žive u Bejdon Hitu, znate, a tamo se nalaze tri dobro poznata terena za golf.“

Inspektor Nil je klimnuo glavom. U Bejdon Hitu žive gotovo isključivo bogataši. Ima odličnu železničku vezu s Londonom, a kako je udaljen svega tridesetak kilometara od prestonice, lako je stići automobilom čak i u jutarnjoj i popodnevnoj gužvi.

„Dajte mi tačnu adresu i broj telefona, molim vas.“

„Broj telefona je Bajden Hit tri četiri nula nula. Kuće se zove Tisova koliba.“

„Molim?“ upitao je inspektor Nil oštro pre nego što je stigao da se obuzda. „Jeste li rekli *Tisova koliba*?“

„Jesam.“

Na licu gospođice Grifit pojavila se blaga znatiželja, ali inspektor Nil se već pribrao.

„Recite mi pojedivosti o pokojnikovoj porodici.“

„Gospođica Forteskju je njegova druga žena. Dosta je mlađa od njega. Venčali su se pre oko dve godine. Prva gospođa Forteskju umrla je pre mnogo godina. Gospodin Forteskju iz prvog braka ima dva sina i kćer. Kći živi s njim, kao i stariji sin, koji je i partner u ovoj kompaniji. Nažalost, danas je na poslovnom putu na severu zemlje. Njegov povratak očekuje se sutra.“

„Kad je otputovao?“

„Prekjuče.“

„Jeste li pokušali da stupite u kontakt s njim?“

„Jesam. Kad je gospodin Forteskju prevezen u bolnicu, telefonirala sam u hotel *Midlend* u Mančesteru jer sam pomislila da je tamo odseo, ali jutros rano je otišao odande. Verujem da je trebalo da ode i u Šefild i Lester, ali nisam sigurna. Mogu vam dati imena izvesnih firmi iz tih gradova koje će možda posetiti.“

Izuzetno sposobna žena, pomislio je inspektor, a kad bi nekoga ubila, svakako bi ga ubila veoma delotvorno. No primorao je sebe da se ostavi tih nagađanja i da se ponovo usredsredi na porodicu gospodina Forteskjua.

„Kažete da postoji još jedan sin?“

„Tako je, ali zbog neslaganja s ocem on živi u inostranstvu.“

„Jesu li oba sina oženjena?“

„Jesu. Gospodin Persival se oženio pre tri godine. On i njegova žena žive u zasebnom stanu u kući, mada uskoro treba da se presele u sopstvenu kuću u Bejdon Hitu.“

„Jeste li uspeli da razgovarate sa suprugom Persivala Forteskjua kad ste jutros telefonirali?“

„Otišla je u London na ceo dan.“ Gospođica Grifit je nastavila: „Gospodin Lanselot se oženio pre manje od godine udovicom lorda Frederika Anstisa. Verovatno ste viđali njene fotografije. U časopisima – s konjima, znate. I u izveštajima s trka.“

Gospođica Grifit je zvučala pomalo zadihano, a obrazi su joj lako porumeneli. Nil, koji je dobro tumačio raspoloženja ljudskih bića, shvatio je da je ovaj brak budio snobovsku i romantičnu stranu gospođice Grifit. Plemstvo

---

je za gospođicu Grifit plemstvo, a verovatno nije znala da pokojnog lorda Frederika Anstisa u sportskim krugovima nije pratio baš dobar glas. Fredi Anstis je prosvirao sebi mozak neposredno pre nego što je uprava konjičkog kluba otpočela istragu o jednom njegovom konju. Nil se nejasno prisetio i nečega o njegovoj ženi. Bila je kći irskog naslednog plemića, a pre Anstisa bila je udata za pilota poginulog u Bici za Britaniju.

A sada se, kako stvari stoje, udala za crnu ovcu porodice Forteskju, jer Nil je pretpostavio da je sukob s ocem koji je gospođica Grifit uzdržano spomenula nastao zbog nekog nečasnog postupka u karijeri mladog Lancelota Forteskjua.

Lancelot Forteskju! Kakvo ime! A kako se zvaše drugi sin? Persival? Zapitao se kakva osoba je bila prva gospođa Forteskju. Imala je neobičan ukus kada je reč o imenima...

Privukao je telefon, pozvao centralu i zatražio da ga spoje s Bejdon Hitom 3400.

Posle nekog vremena javio se muški glas.

„Bejdon Hit tri četiri nula nula.“

„Želim da razgovaram s gospođom Forteskju ili s gospođicom Forteskju.“

„Žao mi je. Nisu tu.“

Glas je inspektoru Nilu zvučao malo pripito.

„Jeste li vi batler?“

„Tako je.“

„Gospodin Forteskju se ozbiljno razboleo.“

„Znam. Neko je telefonirao i javio. Ali ja ne mogu ništa da učinim. Gospodin Val je na severu zemlje, a gospođa Forteskju je otišla da igra golf. Supruga gospodina Vala je

u Londonu, ali vratiće se na večeru, a gospođica Elejn je na izletu s izviđačicama.“

„Ima li nekoga u kući s kim mogu da razgovaram o bolesti gospodina Forteskjua? Važno je.“

„Pa, šta ja znam.“ Batler je zvučao nesigurno. „Tu je gospođica Ramsbotom, ali ona nikad ne razgovara preko telefona. Tu je i gospođica Dav – ona je, kako bi se to reklo, kućedomaćica.“

„Razgovarao bih s gospođicom Dav, molim lepo.“

„Pokušaću da je pronađem.“

Inspektor Nil ga je čuo kako se udaljava. Nije čuo korake kako prilaze, ali posle minut-dva progovorio je ženski glas.

„Ovde gospođica Dav.“

Glas je bio dubok, samouveren i razgovetan i inspektor je stekao povoljan utisak o gospođici Dav.

„Žao mi je što vam ovo saopštavam, gospođice Dav, ali gospodin Forteskju je umro u *Bolnici Svetog Jude*. Iznenada se razboleo na poslu. Želim što pre da stupim u kontakt s njegovom porodicom...“

„Naravno. Nisam znala.“ Ućutala je. Nije zvučala uzbuđeno, ali bila je šokirana. Nastavila je: „Strašna nesreća. Prvi s kim treba da razgovarate jeste gospodin Persival Forteskju. On će se postarati za sve što je neophodno obaviti. Možda ćete ga naći u *Midlendu* u Mančesteru ili možda u *Grandu* u Lesteru. Pokušajte i kod *Širera i Bonds*a u Lesteru. Ne znam njihov broj telefona, nažalost, ali znam da je trebalo da ode u tu kompaniju i možda će oni moći da vam kažu gde će gospodin Persival danas biti. Gospođica Forteskju će se sigurno vratiti za večeru, a možda i za popodnevni čaj. Ovo će biti veliki udarac za nju. Sigurno

---

je sve bilo vrlo naglo? Gospodin Forteskju je bio sasvim dobro kad je jutros krenuo na posao.“

„Videli ste ga pre nego što je otišao?“

„Jesam, da. O čemu je reč? Srce?“

„Je li imao srčanih tegoba?“

„Ne, ne... mislim da nije... ali kako je preminuo tako iznenada, pomislila sam...“ Malo je ćutala, pa nastavila: „Zovete iz bolnice? Jeste li vi lekar?“

„Ne, gospođice Dav, nisam lekar. Zovem iz kancelarije gospodina Forteskjua. Ja sam detektiv inspektor Nil iz Odseka za kriminalne istrage i doći ću što pre budem mogao.“

„Detektiv inspektor. Mislite li... šta mislite?“

„Ovo je slučaj naprasne smrti, gospođice Dav, a kad god nastupi naprasna smrt, nas pozivaju na lice mesta, naročito ako pokojnik nije skoro bio kod lekara – a mislim da je tako?“

Upitni ton je bio jedva čujan, ali devojka je odgovorila.

„Znam. Persival mu je dva puta zakazao posetu lekaru, ali on nije otišao. Bio je vrlo nerazuman – svi su brinuli...“

Ućutala je, a zatim nastavila pređašnjim samouverenim tonom.

„Ako se gospođica Forteskju vrati pre nego što vi stignete, šta želite da joj kažem?“

Izuzetno je delotvorna i razumna, pomislio je inspektor Nil.

Naglas je rekao:

„Kažite joj samo da u slučaju naprasne smrti moramo da postavljamo neka pitanja. Rutinska pitanja.“

Spustio je slušalicu.

TREĆE POGLAVLJE

Nil je odgurnuo telefon i oštro se zagledao u gospođicu Grifit.

„Znači, u poslednje vreme su brinuli za njega“, rekao je. „Želeli su da ode kod lekara. To mi niste kazali.“

„Nisam se setila“, odgovorila je gospođica Grifit i dodala: „Meni nikad nije izgledao zaista *bolesno*...“

„Nije izgledao bolesno, nego?“

„Pa, pomalo odsutno. Drugačije. Neobično se ponašao.“

„Je li brinuo zbog nečega?“

„Ne, nije bio *zabrinut*. *Mi* smo bili zabrinuti...“

Inspektor Nil je strpljivo čekao.

„Teško je to objasniti“, nastavila je gospođica Grifit. „Raspoloženje mu se naglo menjalo. Ponekad je bivao veoma veseo. Jednom ili dvaput, iskreno rečeno, pomislila sam da je pio... Razmetao se i pričao neobične priče koje, sigurna sam, nisu mogle biti istinite. Otkako radim

---

ovde nije mnogo govorio o svojim poslovima – nije ništa odavao, znate. Ali u poslednje vreme je postao sasvim drugačiji, razgovorljiv i vedar – pa – razbacivao se novcem. To uopšte nije ličilo na njega. Na primer, kad je kancelarijski kurir morao da ide na sahranu svoje bake, gospodin Forteskju ga je pozvao u kabinet, dao mu novčanicu od pet funti, rekao mu da se kladi na drugog favorita, a zatim prsnuo u grohotan smeh. Nije bio – pa, nije ličio na sebe. To je sve što mogu da kažem.“

„Ponašao se kao da mu je nešto na umu?“

„Ne u uobičajenom smislu reči. Delovao je kao da se raduje nečemu prijatnom, uzbudljivom...“

„Možda je trebalo da zaključi neki veliki posao?“

Gospođica Grifit se usrdnije saglasila s ovim.

„Da, da, to je otprilike ono na šta sam mislila. Kao da svakodnevnica više nije bila važna. Bio je uzbuđen. A neki ljudi vrlo čudnog izgleda dolazili su kod njega poslom. Ljudi koje ranije nismo viđali ovde. Gospodin Persival je mnogo brinuo zbog toga.“

„Brinuo je, je li?“

„Jeste. Gospodin Persival je oduvek uživao očevo poverenje, znate. Otac se oslanjao na njega. Ali u poslednje vreme...“

„U poslednje vreme nisu se baš najbolje slagali.“

„Pa, gospodin Persival je mnoge poteze gospodina Forteskjua smatrao nerazboritima. Gospodin Persival je oduvek bio vrlo oprezan i promišljen. Odjednom ga otac više nije slušao i gospodin Persival se mnogo uzrujavao zbog toga.“

„I zato su se ozbiljno posvađali?“

Inspektor Nil je i dalje pipao u mraku.

„Ne znam baš za *svađe*... Naravno, sada mi je jasno da gospodin Forteskju nije bio sasvim pri sebi kad je onako vikao.“

„Vikao je, kažete? Šta je govorio?“

„Izašao je u daktilografsku salu...“

„Tako da ste sve čule?“

„Pa... da. I vređao je Persivala, grdio ga – psovao ga.“

„Šta je rekao da je Persival uradio?“

„Više je govorio o tome da nije preduzeo ništa... nazvao ga je bednim sitničavim piskaralom. Rekao mu je da ne vidi širu sliku, da ne shvata kako se vode veliki poslovi. Kazao je: 'Vratiću Lansa kući. On vredi deset puta više od tebe – i dobro se oženio. Lans ima petlju iako je jednom bio na ivici optužbe...' O, bože, to nije trebalo da kažem!“ Gospođica Grifit, kao i mnogi pre nje, zanela se pod stručnim postupkom inspektora Nila i odjednom ju je prevladala zbunjenost.

„Ne brinite“, tešio ju je inspektor Nil. „Šta je bilo, bilo je.“

„O, da, to je bilo davno. Gospodin Lans je bio mlad i neobuzdan i zapravo nije ni shvatao šta radi.“

Inspektor je mnogo puta čuo slična opravdanja i nije se slagao s njima. No prešao je na nova pitanja.

„Recite mi nešto o osoblju.“

Željna da se što pre udalji od svoje nesmotrenosti, gospođica Grifit mu je dala brojne informacije o zaposlenima u kompaniji. Inspektor Nil joj je zahvalio i rekao da bi želeo ponovo da razgovara s gospođicom Grovenor.

Detektiv pozornik Vejt zaoštrio je olovku. Čežnjivo je primetio da je ovo vrlo otmeno mesto. S odobravanjem je gledao velike fotelje, ogromni sto i meku, prijatnu rasvetu.

„A svi imaju i otmena prezimena“, rekao je. „Grove-
nor – ima nekakve veze s vojvodama. I Forteskju – i to je
otmeno prezime.“

Inspektor Nil se nasmešio.

„Njegov otac se nije prezivao Forteskju, nego Fontesku,
i došao je ovamo odnekud iz srednje Evrope. Pretpo-
stavljam da je pokojnik smatrao da Forteskju zvuči bolje.“

Detektiv pozornik Vejt sa strahopoštovanjem je pogle-
dao svog pretpostavljenog.

„Znači, vi znate sve o njemu?“

„Malo sam se raspitao pre nego što sam došao ovamo.“

„Nema valjda kriminalni dosije?“

„O, ne. Gospodin Forteskju je bio suviše pametan za to.
Svakako je imao veze sa crnom berzom i sklopio je neko-
liko u najmanju ruku sumnjivih poslova, ali nije nikada
prekoračio granice zakona.“

„Shvatam“, odgovorio je Vejt. „Nije bio sasvim pristojan
čovек.“

„Bio je vrdalama“, rekao je Nil, „ali nemamo ništa o
njemu. Poreska služba vrebala ga je vrlo dugo, ali bio je
suviše pametan za njih. Pokojni gospodin Forteskju bio
je pravi finansijski genije.“

„Čovек koji sebi stvara neprijatelje“, rekao je detektiv
Vejt s nadom.

„O, da, svakako je stekao neprijatelje. Ali otrovan je
kod kuće, ne zaboravite, ili makar tako izgleda. Zna-
te, Vejte, vidim da se pojavljuje nekakav šablon. Dobri sin
Persival. Nevaljali sin Lanselot – privlačan ženama. Dosta
mlađa supruga koja nikome ne kaže na koji teren za golf

je otišla. Sve to nam je dobro poznato. No jedna sitnica se upadljivo izdvaja.“

Detektiv Vejt je upitao: „Šta to?“, upravo kad su se otvorila vrata i gospođica Grovenor, ponovo gorda i neodoljiva, rekla:

„Želeli ste da me vidite?“

„Želim da vam postavim nekoliko pitanja o vašem poslodavcu – o vašem pokojnom poslodavcu, tačnije.“

„Jadni čovek“, rekla je gospođica Grovenor neuverljivo.

„Zanima me jeste li primetili da je u poslednje vreme bio drugačiji?“

„Pa, jesam, iskreno rečeno.“

„Na koji način?“

„Ne mogu tačno da kažem... Činilo mi se da često govori besmislice. Nisam verovala ni u pola onoga što je pričao. A i bio je veoma razdražljiv – naročito se ljutio na gospodina Persivala. Ne i na mene, jer ja se *nikad* ne raspravljam s njim. Samo kažem: 'Da, gospodine Forteskju, na sve što izgovori – što je izgovarao, mislim.“

„Da li je ikada... ovaj... da li vam se ikada udvarao?“

Gospođica Grovenor je odgovorila s malo žaljenja:

„Pa, nije, ne bih mogla *to* da tvrdim.“

„Još nešto, gospođice Grovenor. Da li je gospodin Forteskju imao naviku da nosi zrnevlje u džepu?“

Gospođica Grovenor se živahno iznenadila.

„Zrnevlje? U džepu? Mislite za golubove ili tako nešto?“

„Možda u tu svrhu.“

„Oh, sigurna sam da nije. Gospodin Forteskju da hrani golubove? Ne, nikako.“

„Da li je danas imao nekog posebnog razloga da nosi u džepu ječam – ili raž? Kao uzorak, na primer? Je li imao neki posao s hranom?“

„Ne, ne. Po podne je trebalo da se sastane s ljudima iz jedne azijske naftne kompanije. I s predsednikom građevinske zadruge... Ni sa kim drugim.“

„Pa dobro...“ Nil je pokretom ruke odbacio tu temu i otpustio gospođicu Grovenor.

„Ima sjajne noge“, uzdahnuo je detektiv Vejt. „I odlične najlonke...“

„Noge mi nisu ni od kakve pomoći“, odvratio je inspektor Nil. „Tamo sam gde sam i bio. Imam džep pun raži – i nikakvo objašnjenje za to.“

ČETVRTO POGLAVLJE

Meri Dav je zastala silazeći niz stepenice i pogledala kroz veliki prozor. Pred kuću je upravo stao automobil iz kog su izašla dva muškarca. Onaj viši rastom stajao je trenutak-dva leđima okrenut kući i posmatrao okolinu. Meri Dav ih je zamišljeno odmeravala. Inspektor Nil i verovatno njegov pomoćnik.

Okrenula se od prozora i pogledala se u velikom ogledalu na zidu odmorišta... Videla je sitnu ozbiljnu priliku u sivodrap haljini sa savršeno belim okovratnikom i manžetama. Tamnu kosu nosila je razdeljenu na sredini u dva sjajna talasa skupljena u pundu na potiljku... Na usne je nanela svetloružičasti ruž.

Sve u svemu, Meri Dav je bila zadovoljna svojim izgledom. S jedva primetnim osmehom na usnama sišla je niz stepenice.

Inspektor Nil je posmatrao kuću i govorio u sebi:

„Koliba, kako da ne! Tisova koliba! Kako se samo ti bogataši preremažu!“

Ovu kuću bi on, inspektor Nil, nazvao vilom. Znao je šta je koliba. Odrastao je u kućici sličnoj kolibi! U kućici na kapiji Hartington Parka, ogromne nezgrapne palate u stilu Paladija s dvadeset devet spavaćih soba koju je sada preuzela Nacionalna fondacija. Vratarska kućica spolja je bila mala i ljupka, a iznutra vlažna, neudobna i imala je samo najprimitivnije vodovodne instalacije. Srećom, roditelji inspektora Nila sve su to prihvatili kao normalno i prikladno. Nisu plaćali stanarinu, nisu morali ništa da rade osim da otvaraju kapiju kad je potrebno, a na imanju je bilo dovoljno zečeva, pa i poneki fazan za lonac. Gospođa Nil nikada nije otkrila zadovoljstva električne pegle, pećnice s podešavanjem temperature, mašine za pranje rublja, tople i hladne vode iz slavine i uključivanja i isključivanja svetla jednostavnim pritiskom prsta. Porodica Nil je zimi koristila petrolejsku lampu, a leti je išla na spavanje kad se smrkne. Bili su zdrava, srećna porodica i temeljno su zaostajali za vremenom.

Zato su se u inspektoru Nilu probudile uspomene iz detinjstva kad je čuo reč „koliba“. No ova kuća, izveštačeno nazvana Tisova koliba, bila je vila kakvu bogataši podignu negde i zovu je „moje mestašce na selu“. A nije se čak nalazila ni na selu, makar ne prema onome kako je inspektor Nil shvatao selo. Kuća je bila velika solidna građevina od crvene cigle, protezala se više u širinu nego u visinu, imala je previše zabata i brojne prozore s oknima podeljenim olovnim trakama. Bašte su bile preterano uređene u cvetne leje, senice obrasle povijušama i ribnjake,

a u skladu s nazivom kuće bilo je i dosta živice od potkre-
sanih grmova tise.

Ovde ima dovoljno tise za svakoga ko želi da priku-
pi sirovinu za proizvodnju taksina. S desne strane, iza
senice obrasle ružama, nalazio se delić istinske prirode –
ogromno stablo tise kakva obično podsećaju na crkvena
dvorišta, grana poduprtih motkama – neka vrsta Mojsija
šumskog sveta. To drvo, pomislio je inspektor, raslo je ovde
mnogo pre nego što je groznica izgradnje kuća od crvene
cigle počela da se širi zemljom. Bilo je ovde pre nastanka
terena za golf i pre nego što su pomodne arhitekthe šetale
naokolo s bogatim klijentima i ukazivale im na predno-
sti raznih imanja. A pošto je postalo dragocena starina,
drvo je sačuvano i uklopljeno u novu sredinu, a možda je
i dalo ime velikoj poželjnoj kući. Tisova koliba. A možda
su upravo bobice s tog drveta...

Inspektor Nil je izbacio iz glave te beskorisne pretpo-
stavke. Mora da nastavi s poslom. Pozvonio je.

Vrata mu je odmah otvorio sredovečan muškarac koji
se u velikoj meri podudaraao sa predstavom o njemu koju
je inspektor Nil stekao preko telefona. Bio je to čovek
očigledno lažno otmenog držanja, nemirnog pogleda i
vrlo nesigurnih ruku.

Inspektor Nil je predstavio sebe i svog podređenog i sa
zadovoljstvom uočio trenutnu uznemirenost u batlerovim
očima... Nil tome nije pripisivao preveliku važnost. Batle-
rova uznemirenost možda nema nikakve veze sa smrću
Reksa Forteskjua. Sasvim je moguće da je ta reakcija bila
čisto nagoniska.

„Da li se gospođa Forteskju već vratila?“